

סיפור - טרחת מצווה מורידה טרחה אחרת

קראנו בפרשה על כיבוד אב ואם שיעקב אבינו נענש שעשרים ושתיים שנה לא ראה את יוסף כיון שעשרים ושתיים שנה יעקב נעדר ממבוי ואמו יוסף הצדיק כאביו יעקב לא למצרים למרות שהוא מלך התקין בעצמו את הסוסים מעשה עבודת ולא התבייש אלא לכבוד אביו מכאן נלמד כד כמה חשובה מצוות כיבוד אב ואם להלן סיפור על כיבוד הורים
הלך סיפור מחזק ומאלף, מפי בעל המעשה - סיפור של התמסרות מיוחדת לקיום מצות כיבוד הורים, ושל השגחה פרטית נפלאה. (מתוך הספר המיוחד "נפלאותיו לבני אדם" חלק א)
ידועה אמרת העולם אשר "אבא אחד יכול לגדל עשרה בנים, ואילו עשרה בנים אינם מסוגלים 'לגדל' אבא אחד".

באב ז"ל היה אדם נבדד, איסטניס ועדין דעת, אשר הורגל כל ימיו להופעה מכובדת. כלפי חוץ לא הראה מאומה, אך אני, כבן זקונים, חשתי איד שנפשו הולכת ומתגעמת עליו. בריאותו של אבא החלה להתרופף בשלב ראשון היה בני הבחור מגיע ללון עמו בלילות. את הארוחות סיפקה לו משפחתי, משום שאנו היינו גרים בקרבת מקום אליו, יחסית לשאר בניו. בחלוף מספר חודשים לא יכול הייתי שלא להבחין כי מצבו של אבא דורש טיפול יותר צמוד וקרוב, וכי הוא ניתן עוד להשאיר את אבא הישיש במגורי הבודדות שלו. עדיין התמהמהתי, כדרך בני אדם אשר אינם עושים היום, משנה שניתן לעשותו מחר.

אלא שקרה מה שקרה, ואבא מעד בביתו ונפל ארצה. כשעתיים יושב היה על הארץ מבלי יכולת לקום, ומי יודע עוד מה היה סוף הסיפור, לו לא היה שמחה שכןה את קריאותיו הנאוסות. היה אז עבודי ד"ר הוותר. התחלתי לשוחח עמו על כך שיש לחשוב על מעבר לבית אחד הילדים מלכתחילה היה אבא קצר רוח מכל עצם הדיבור על העניין, טען שאינו רוצה להכביד על בניו, ומוטב לו להיות בביתו שבו בו מתגורר למעלה חרצה השמיים. קשה לאדם לוותר באחת על הפרטיות שהורגל לה כה רבות. הבהרתי לו כי יקבל חדר פרטי ונוכחותו לא תפריע לאיש. אדבריה, המגורים עמו בצוותא יחשבו לנו לכבוד ויקר. כל זמן שהוא גר לבדו, אין לנו מנוחה והננו מוטרדים בכל עת לשלומו. בדיעבד הסכים לסכם את השיחה בהבטחה שיחשוב על הענין.

למחרת אמר לי שהחליט לערוך ניסיון של חודשיים מגורים מחוץ לבית, כדי לראות 'איך זה נראה'. אף אם אבי זכה, בלי עין הרע, לתעשה ילדים נוספים חוץ ממני, היה זה טבעי שאציע את ידרתי, אחר שאני הוא זה שהעליתי את הענין. מלבד זאת שכאמור היתה ידרתי בקרבת מקום אליו. במובן מסוים קרוב הייתי לנפשו יותר משאר אחי ואחיותי - כבן זקונים. חשתי שאם מה שאני יכול להשיג לו - לא יוכל לשקבל כל שום מקום אחר. ביתי גדול ומרווח ברוך ה', יש לו אפשרות להעניק לי חדר משלו. עמדנו אז בשלהי חודש אדר. סיכמנו שיגיע אלי לחג הפסח, ומאז ישאר למשך חודשיים.

בצאתי מביתו, אחר הדברים האלה, ידעתי כי נטלתי על עצמי עול לא קל של מצות כיבוד אב. בעמקי לבי לא היה לי ספק קל בכך, שהקופת ניסיון זו לא תסתייב אחר חודשיים, כי אם תתארך על פני שנים רבות, עד מאה ועשרים. אמת זו ברורה היתה לי ברגע הראשון, אך עם זאת עדיין שכנעתי את עצמי שמדובר כאן על תקופת ניסיון בלבד שבעורת ה' נוכל לעמוד בכך. התפללתי לה' יתברך, שרעייתי תהיה עמי בדעה אמת. ידעתי שבהסכמתה תלוי הכל. במובן מסוים, הקושי שלה הוא גדול משלי - הן מחמת הטרחה הכרוכה בעניין, והן מחמת שאין זה אביה כי אם חמיה, וההבדל גדול. זימן לי הקב"ה שעת כושר, בה העליתי את העניין בפניה. בניגוד לתחיותי שאצטרך לפתוח עתה במשע כשנועים, עצומה היתה הפתעתי הגדולה לראותה מסכימה עמי בכל לב, כי אכן זהו הצעד הנכון ביותר המוטל עלינו: "כולנו נגיע עורת ה' לגיל הזה, וכולנו נרצה לא להיות מושלכים לעת זקנה", אמרה. "זימן הקב"ה מצוה גדולה זו לפתחנו, ועלינו לאמצה בלב ונפש". אתה תחסד שעשתי עמי בתגובתה זאת, אל אשכח לעולם. חשתי כי אבן גנולה מעל לבי.

מעבר לכך - הרגשתי עידוד ומחוחות ממחודשים. הגדולים שבהם לא ששו במויחד כך אך ילבנו עם הילדים כסעודת שבת, במהלכה גילינו להם בקול נרגש, כי עומדים אנו לזכות במצוה גדולה אשר כולנו נהיה שותפים לה. סיפרתי להם על הכבוד הגדול שחלק רבי טרפון לאמו הישישה, הרחבתי בפניהם את הדיבור על טולות מצוה כבירה זו של כיבוד אב. דברנו על קשייו של אדם מבוגר הרגיל לחיים של שקט, וכי יש לכבוד ולהראות לו בכל הזדמנות כי שמחים אנו בקרבו.

ילדי לא התלהבו יתר על המידה. הגדולים שבהם לא ששו במויחד כך אך שיאלצו לפנות את החדר הצדדי בבית עבור סבא - קשריהם עם אבי לא היו הדוקים, אבא היה אדם סגור ומופנם בטבעו. הרגשתי בכך שאינם מתלהבים, והדבר כאב לי מאוד. רק בתי הקטנה החכימה להתלהב, וזו היתה הסוכריה שהמתיקה לי את אותה איכובה. כה קראה בתי בתמימות: "אבא, כשאתה תהיה זקן וחולה, אחרי שאמא...." אקרא לך לבוא לגור אצלי בביתי"... כאמור, נפתחו החודשיים הללו בימי חג הפסח. במשך החג הגיעו כל בני המשפחה לבקר. בהזדמנויות אלו שוחחתי שוב עם כל אחד מאחי ואחיותי, שנכון לרגע זה - אבא נשאר אצלי לתקופה. חלק מהאחים הביעו הערכה מעמקי ליבם, הגדיל אחד הגייסים לומר כי יהיה מוכן להשתתף בכל נטל כספי שיהיה כרוך בעניין.

עד מה מר היה לי לשמוע את אחד מבני המשפחה שטען, כי לדעתו בסביבתו שלו". "בכל לא היתה דעתו נוחה מכך שחחלסתי על דעת עצמי להעביר את אבא, מבלי לשתף בהתלבטויות את שאר האחים. כל מילה מדבריו הכתה על ליבי בארגופים. נשכתי שפתיים ולא אמרתי את שצעק אלי בתוכי: "איך אינך מתיישב לדבר אלי כך? הרי אני הוא זה שעושה כאן את מלאכת כולם, היכן ההערכה שלך?". בקיצור - כל אחד הגיב בדרכו שלו, אחד עווד יותר, השווה הסתפק באמירה כי מסכים הוא וכי מבחינתי אין בעיה... הצד השווה שביכולם שאיש לא הציע את ביתו של לאחר אותם חודשים... הבנתי מרוב התגובות משפט אחד: "כל אחד שנטלת על עצמך עול זה, עלה והצלח עמו". 'אסרו חג פסח' היה יום המגורים הראשון של אבא בביתי, אחר ימי

החג. בבוקר יום זה אני קם ומוצא את עצמי מאוכזב עד לשד נשמתו מהימצאותו של אבא בבית. גרמה לכך תגובתם הצוננת של שאר אחי, גם תגובת ילדי היתה קרירה מדאי לטעמי, חשתי כי עושה אני עימם עוול, בכך שאני כופה עליהם את המגורים עם אבי.
תתאם כבר לא הייתי שלם בלבי על הצעד הזה. ייסרתי את עצמי על מה ולמה הייתי פזיז החלטה, הרי יכול הייתה להודיע את ענין חולשתו של אבא לכל בני המשפחה ולהיות כמו כולם, על מה נטלתי עטרה לראשי, הרובצת עלי בכל כובדה מעותה, לאורך תקופה שאת סופה איני יודע... היצר הרע הטביל את מוחי ולבתי באגם של מרירות לאורך כל היום. ישתבי בעבודה כשליבי בל עמי, צר היה לי שכך נראה היום הראשון עם אבא. בשבוי מהעבודה שהה אבי בבית הנכנסת הסמוך, גם הילדים לא היו בבית, היתה זו הזדמנות עבורי לשתף את רעייתי, שכך אשר העיק על ליבי משך אותו היום. פרקתי משא ליבת מתוך כאב ותסכול עצמי שלא הייתי רגיל אליו מעודי. אך שוב היתה זוהי שנשלחה ממרום לעודדני:

"עצת היצר היא זו", אמרה. "אם קבלנו על עצמנו משוה - הבה נעשה זאת בשמחה ולרגע לא חשבנו שזה יהיה קל. זכור, כי לא עשינו זאת כדי לקבל הערכה ממישהו, את טובת אביך ביקשנו, והיא זו שצריכה לעמוד לנגד עינינו".
תמהתי בליבי על תעצומות הנפש הללו הנובעות בה - שכה הייתי זקוק להם. נזכרתי בידוע לי זה ממכר, אשר בילדותה אביה מטפל במסירות רבה באביו, שהתגורר בביתו במשך שנים. שיערתי כי מסוגל הן השתרה במוחה, והוא שגורם לה לאיתנות דעתה בנידון. "אני שמחה שדווקא אנחנו זכינו לבצע פעולה חינוכית זו, שאין גדולה ממנה לתועלת ילדני", אמרה. חשתי כי שב אני לעצמי אט אט, וכי מוחי מתפכח מהערפול שלפת אותו. באותם רגעים נדמעה קולו של אבא וכת הא דלת. אצתי לעבור בפנים ממירות ובחלקה גדולה. קידמתי אותו בכבוד ובשמחת פנים, נהניתי לראות כי הוא שבע רצון. סיפר לי על כך שהזמינוהו להשתלב בשיעור ידי' היומי בבית הנכנסת, וכי שמח לגלות כמה מכרים המתפללים אף הם בבית הנכנסת הזה. אבא סעד את ליבו בארוחת ערב עם הילדים, האווירה היתה נעימה מאוד. - "...חכמת נשים בנתה ביתה!"

הארכתי בתיאור יום זה במחיצתו של אבא, כי הוא רק היה מודגם מאשר אירע בהמשך: מורדות עליוות של תחושות כאלה המשיכו לפרקט לאזן מידי פעם. לעיתים שוב היה זה אני שזוקק הייתי לחיווך, כבדט אחר שנתקלתי במה שנראה היה לי חוסר הערכה מצד משפחתי. והיו גם הרבה רגעים ששמעתי מרעייתי כי איננה מסוגלת עוד להמשיך. סייע לנו הקב"ה ברחמינו לשאוב עידוד בכל עת ממעיינותי המבורכים, ולהמשיך את תקופת הניסיון של החודשיים על פני שבש נשים!!

אבא מאוד אהב את ביתי החמים ואת היחס הנעים שקיבל בו. אחר חודשיים לא קשה היה להשכנעו להמשיך לעת עתה להישאר בביתי. השינוי הזה הזליף עליו מין ועונות מחודשת, גרם לו לקרן אור בחולשות הזקנה שסבל מהן. מיששתי בעליל את ההקלה שאני גורם לו. עם הזמן - ואצין כי תבונתה של רעייתי גרמה לכך - השתלב אבא בחיי הבית להפליא, עד כי היה חלק ממהיכים שלנו. מאז עדיין העסיק את עצמו בכל מיני עניינים, את סדר יומו ניהל בעצמו, ועל אף קשיים פה ושם, נקלט יפה באווירת הבית והילדים. כך התנהלו העניינים במשך שנה, עד חג הפסח של השנה הבאה. מאז ואין הלכה בריאותו של אבא והידרדרה. זה לא קרה ביום אחד, אך מוחש כאן ותלונוע על כאבים שם, כשמדי פעם אני נכוד לראותו מטושטש מאוד - כל אלה הביאו אותנו לעלות על רמת הסוכר הגבוהה שבדמו, מלבד מרעין בישין אחרים שסבל מהם. ביקורינו אצל הרופא הלכו ותכפו, אלה גרמו לי חיסורים בני שעות ממקום עבודתי.

בשלבים שאוונים עוד הייתי נערז באחד מאחי או אחיותי, אשר התנדבו לבוא לקחתו לרופא. אך הבחנתי כי אבני מעדיף שאני הוא זה שיצטרף אליו. טען כי אני מבין יותר ברפואתו, ויכול יותר לעקוב אחר מתן התרופות וכיו'. השתדלתי לכבד את רצונו זה, ראיתי עד מה מופחד הוא מהעתידי לבוא עליו. גיליתי שאני המשענת שלו - כתנויך שנשען על אמו היתה נפשו של אבא נשענת עלי. לא אמר לי זאת, אך לא הייתי טיפש מכדי לא להבין את זה. כשהיה הדבר אפשרי, הייתי עוזב הכל למשך שעות, ומתלווה אליו. לפני שיעות כאלה היתה רעייתי לוחשת לי הדרכה, כגון: "תראה לו שאתה נהנה לנסוע איתו". אכן במהלך הנסיעות וההמתנה לרופאים, עת היה אבא מזכיר לי כמה וכמה פעמים: "הרי אתה מפסיד עבודה...", הייתי מרגיעו שמוכן אני להפסיד עוד ועוד ובלבד לשחות במחיצתו ולחיות ממאמרי פיו. או אז היו עיניו קורנות, שח לי מאמרותיו על פרשת השבוע ומהגיוני על החיים. דברים שכבר שמעתיים ממנו עשרות פעמים, וששתי עימם בחדר ההמתנה אל הרופא - כאילו שמעתיים בפעם הראשונה. עם הזמן החל אבא הולך ונחלש, מבלי שתהיה לכך סיבה ברורה מלבד הזקנה שזכה בה. קשה היה לו מאוד לבצע בעצמו הרבה דברים משנימאליים, לעיתים איבד אף את השליטה על עצמו, ברוב חולשתו. כאן עמדנו בין הפטיש לסדן: בין הטיפול בו החייב להיעשות אף בפני הילדים - ככל שהענין אינו נעים, לבין השמירה על כבודו וההגנה העקבית על, ההערכה אליו, כאשר המשפחה מכל היה שאבא הבחין היטב בכל, שהימצאותו בבית מתחילה להקשות עליו, היה זה נורא לראותו כה חסר אונים מול עצמו. כאשר היה קורה משהו מצידו - היה מחוויך מבושה. הייתי אומר לו: "אבא, לא נורא, לא קרה כלום", ניסיתי לעודדו ולהעלות חיזק על מבט פניו האומלל - אך אבא לא מצא מילים בפיו, רק שתק או עשה עצמו לפתע כנרדם.

"דבר אחד אני מבקש", התחנן בפני לא אמת, "רק אם מושב זקונים, רק לא 'בית אבות'". ואני הייתי מבטיח לו נאמנה כי לא אוותר עליו לקולם... שעות קשות החלו לפקוד את מעוני, קשות לכולנו, ולעיתים היה זה עובר את סף היכולת: "אבא", התפרץ בני בפני, אחר שנאלצנו פעם לקרוא לרופא באמצע סעודת השבת, "אני לא רוצה שסבא יהיה כאן". הוא רק אמר בקול את מה שאחיו ואחיותיו חשבו. הסתרנו ילדים שגם לנו זה לא קל, אך זהו רצון ה' יתברך. מה שהוסיק על הקושי, שאבא בסגור נפשו לא היה טיפוס היכול להיפתח בפני ילדיו ולהודות להם. לעיתים היה הרושם נראה כי להיפך, איננו מרוצה ולא טוב לו. עובדה זו, בה הקשתה אחר שרחצתי את אבא והבלשתי לכבוד שבת, הושבתיו בראש השולחן עם שמחה של מצוה. אמרתי לו, כי אני כה שמח ומאושר שברוך ה' הוא כאן איתנו, איזו זכות היא עבורנו. ואז

אמרו חכמים:

מקובלים

אונו מאת

רבינו

החזו"א

זצ"ל, שהיה

חוזר

ואומר,

שאין דבר

ששטביע

רושם על

נישמתו של

האדם - כמו

סיפורי

משועשוע על

גדולי עולם.

אשר

ההתרשמות

נגדלות

הצדיק

תחקקת

בלביו,

וממריצה

אותו ללכת

בעקבותיו.

ועוד, שבוזה

הוא רואה

תמונה חיה

של "זונומא

סייג",

כיצד צריך

להראות

יהודי עובד

ה' באמת.

הַגְּהַ מַמָּה

שְׁיוּעִיל

הַרְבֵּה

לְקוֹנֹת

הַחֲסִידוֹת,

הַיּוֹאֵל לְגַדְל

הַהִתְבַּוְּנוֹת

וְכַי' וְכֵן

תּוֹעִיל

הַקְּרִיָּאָה

הַסְּפִירוֹ

מְעֵשֶׂה

הַחֲסִידִים

בְּאַגְדוֹת

אֲשֶׁר

בְּאַנְשֵׁי כָל

עַמְּוָה

מְעוֹרְרִים

אֶת הַשֶּׁלֶךְ

לְהַחֲזִיץ

וְלַעֲשׂוֹת

בְּמַעֲשֵׂיהֶם

הַחֲרִידִים.

^[מסתובל שירים פרק כא]

הַשּׁוֹמֵעַ אוֹ

הַקּוֹרֵא

בַּקְּפָרִים

מְפַעֵשֶׂה

הַגְּדוֹלִים

וְהַנְּהוּגִים

הַגַּם בְּיַ

בְּהוֹ דְרָבָם

מְדַרְכָּיו,

בְּרִישׁוֹ בְּנִפְשׁוֹ

בְּיַחַד

מְטַמְּאֵתָהּ

וְנִקְרַתָּהּ

מְחַלְלֵתָהּ,

וְכִי הָיָה

הוֹלְקֶתָ

וּמַתְקַדְּבָתָ

לְמִקְלוֹר

הָאֲמִתָּה, הַיָּא

הַבּוֹרֵא

תִּבְרָךְ. (ר')

יִצְחָק מְלִצְ,

"תורת"

הַמוֹסֵר,

לֵכַח חֹשֶׁב

מֵאֵד לַחַסֵר

, ברגיעים אלה, הרים אבי אצבע רוטטת לעבר בני הבחור, בקול רועד אמר לו: "יראה בחור!י, ככה מתנהגים... להתרגשותי אז, לא היה גבול. היתה דקה זו, פצו לי נהדר עבור שעות קשות אחרות, כאשר אבא לא היה צלול, ודימה לחשוב על יום רביעי כי שבת הוא, והחל גוער בבתי שהפעילה טיפו. או כאשר אחר רחצה - שוב נשכף המרק ונשמע עליו על המפה, והיה עלינו שוב להחליף הכל, כשפוי של אבא מלא טרוניה. ויש אשר מתרגז היה על אחד הילדים, נוףז בו בקול וזועם על משובת מעוריו מתוך צעקות ונפנופי אצבעות. לא ידעתי ברגעים כאלה למי משלושתנו יותר קשה עכשיו - לאבי, לי, או לבני הננוף. לרוב, לאחר מעשה כזה, יוצא הייתי עם בני או בתי הנזופים אל המרפסת, מפייס את דעתם ויורד עמם לקוצר רוחו של סבא, מבחיר להם עד כמה קשים חייו, כה קשה ומר לו.

לפעמים אחר סעודת שבת, היתה אחת המשפחות של אחי או אחיותי מגיעה לבאב. הכל היה כה טוב נעים, איש מהם לא שיער ולא הרחה על כך שבמהלך הסעודה החלפתי שלוש פעמים את המפה, וכי ילדי או הצלילו להחזיר מילה מילה אחת מהמסופר להם בכתה - עקב זאת שאבא המטושטש לא חדל לדבר ולדבר... לעיתים כה רציני שבעת הימצאותם של בני המשפחה אצלי, יקרה הדבר שוב: שיראן, וישעיהו יציע להוציא את אבא אל ביתו לשבוע ימים, כדי שנוכל להתאווור מעט... אני יודע שאת קלון מידותי מודיע אני בואת, אך כבוונתי להראות בכך את הטעם המר שצץ מידי פעם על הנשמה, ושמאוד הכביד עלינו. הלוא אחי ואחיותי בעצם אמורים היו להיות שותפים לעול הזה בדיוק כמוני... אומר בפה מלא, ציפיתי למילה קרובה, רציני שרעייתי תשמע ממישהו מחמאה על כך שאבא מוחזק בביתי כמלך, טובה. עוד דקה נעימה זכורה לי. מאז שאבא הגיע אלינו, נהגה רעייתי מידי ליל שבת להביא אליו את כל ילדי למגדול ועד עולל, שיניח ידו עליהם ויברך כל אחד ואחת מהם, תוך שהיא מבקשת ממנו שיעתיר כי יגדלו הילדים לבית ולתפארת. לעת אחת השבתו, אשר אבא בא בהית חלוש ולא היה כבחו לבוא עימנו לשת הנכנסת - היתה רוחו מאוד מדוכדכת. בהגיע הילדים לקבלת הברכה, כה תיעודו מהכבד הזה, מתוך חולשתו החלו נוצצות דמעות בעיניו והוא קרא בקול: "אני מברך אתכם, שהם ינהגו כלפיים - כפי שהינכם נוהגים כלפיי!"

משפטים אלו לא נשמעו מפיו מעט! כה שמחתי לשומעם, כה מרוצה הייתי כי ילדי שמעוהו אומר כך. ברגעים אלו הייתי המאושר באדם, חשתי שזיכתי במצוה כבירה שלא הייתי מחליפה בעד כל הון. כשהייתי רואה את אבא יושב על כסאו הנאה, הרוץ נקי ונינוח, ומאזין בהנאה לקלטת 'קול הדף', כשמדי פעם גועם מהתה וטועם מהעוגה המיוחדת חסרת הסוכר שהכינו במויחד בעבורו - הייתי עומד בצד ומהרהר: "היכן היה זוכה לכל זה, לו היה נמצא בין עשרות ישישים במוסד סיעודי כלשהו". יודע אני שיש מצבים שהישיש נמצא במצב שפשוט כבר לא יתכן להחזיקו עוד בבית. עוד יודע אני שיש בתים אשר הענין אינו מתאפשר מסיבות אחרות התלויות בבית - ואין עליהם כל תלונה ודרשה. אך תודתי נתונה להקב"ה, על שמברך שלנו, זכינו שהדבר התאפשר, משתי הבחינות הללו.

באחד הרגעים היפים הללו, קמה בלבי החלטה עזה, כי מסלק אני כל טרוניה מליבי על בני משפחתי! אדברה - שמח אני בכך שמצוה זו נדממה דווקא לידי, ומעתה לא אוותר עליה! שוחחתי על כך עם רעייתי, והצהרתי בפניה כי מעתה אין עוד דיבורים על תמיחה. נטלתי אז עט ודף ורשמתי לעצמי בכוחות נפש מחודשים, כי "מוחל אני בלב שלם על העבר, ומתחרט על כל טרוניה שעלתה על י ולבי, ומעתה הרניני שש ושמח לקיים את מצות ה' שצוינו על כיבוד אבי"... טמונתי פתקה זו ביכס פנקסי [אנב: שמורה היא עמדי עד היום כאוצר היא לי.] ניסו אותי משמים תקופה קצרה לאחר מכן, אם אכן אני "שש ושמח". היה זה כאשר ברוך ה' התארכסה בתי בכורתי, ואמור הייתי לערוך 'יורט' [תנאים] ולחיים' בביתי. שבעים ושבע פעמים הפכתי בדעתי, שמא על לערוך את השמחה מחוץ לביתי, אלא שידעתי היטב כי אבא יבין בדיוק מדוע לא חגגתי את הוורט בבית. רק מחמת זאת, הכל נחגג בבית. בעיצומה של השמחה, באחד הרגעים הכי עדינים, נכנס אבא לחדר, והתעקש משום מה... לבחון את החתן!... וגם את אביו! פשוט לא הרפה מהם.

חשתי שדמי מציק אין מוחי מבושה. הלכתי למטבח תקעתי ראשי בפריז'דך, והתחננתי לריבוני שיעשה למען כבוד המשפחה, וישקוט את אבא הנרגש. לרגע פניתי למגירה להביא את פנקס הטלפונים שלי, באותו רגע נתקלו ידי בפנק מקופל שחיה מוחנ שם, בו כתבתו אך לפני שבועיים: "... ומעתה הרניני שש ושמח לקיים את מצות ה' שצוינו על כיבוד אבי". הפתק הזה לגלג עלי באותו רגע, כאומר - עכשיו בא נראה אותך שש ושמח... אורתי וכוות, חזרתי אל הסלון, וליטפתי את כתפו של אבא, תוך שאני אומר בקול למוחנתי ולבוני תחני הנבוך: "הידעתם לי איזו זכות יש לכם שאבא שיחיה יושב איתנו כאן? וגם זוכה לזאת יום יום, ואין לי עונג גדול מכם, אשריכם שאתם זוכים לכך עתה". מזוגתי לחיים וביקשתי מאבא שיספר מעט על המשפחה. אם לא די היה, נשמטה כוסית הלחיים' באותו רגע מידיו הרועדות על המפה התגייגית... מבשכתי לשוחח בשמחה על יחוסו של אבא, בכוחות לא לי כאילו לא קרה כלום. תוך כדי כך, ניקיתי את הטעון ניקוי, אך מתוך שלוה. בלבי בערה סערה, אך שרלתי על דממה חיצונית. [למיים שמעה בתי שתחיה מבעלה הצעיר, אשר הכבוד הגדול שנחל אבי בשעת ה'יורט', הרשים את אביו עד עמקי נשמתי, ולא יכול היה להירגע מכך תקופה ארוכה.] ברגע מביך זה, נכנס אחי לאחל מול טוב, הסמיק למראה הבלתי נעים, והבחין על מראה פני כי אני על סף דמעות. למחרת טלפן אלי האח הזה, והודיע לי חד משמעית כי מעוניין הוא לקחת את אבא לביתו לתקופה של שבועיים. תתפלאו לשמוע, אך שירכתי לשמוע על כך! ידעתי שטוב עבור אבא להישאר בביתי, אחר שחורגה אליו. אם עמדיתי בהז עד עתה, יסייע לי ה' יתברך בהמשך. דומה שהארכתי די בתיאורים, אך אין זה אלא שמץ קל מאותו אוקיינוס של קשיים, אשר ציטטתי ממנו מעט שבמעט, ואת רובו אי אפשר להעביר. לדיתר רק שביני קושי מפה ומשם, כדי לתת איזו מנוחה. מיידיך, בקישתי עם זאת להעביר אודות השמחה שהיתה מנת חלקנו בקיום המצוה, מפעם לפעם, ואשר היא שהחזיקה אותנו ברגיעים לי קלים. את רובם של השנתיים האחרונות לחייו, עשה אבא בבתי חולים ובמוסדות שיקום, במשך שתיים אלו עשיתי עמו ימים שלמים בהמתנה מוכרסת עצבים ליציאתו ממוטושטש. היו אלו שבתיים קשות מאוד מבחינת הטרחה הגדולה שהם דרשו מאיתנו, כמעט בכל לילה היה אבא קורא לי פעמיים או שלוש לבוא לסייע לו, כבר הורגלתי לכך. במשך הימים היתה לי עבודה רבה לסייע לו, עובדה המפרכת את הוון והנפש גם יחד. בית עם ילדים היה לי אז, עמדיתי בין חתונה לחתונה, משרד עסקים גדול עמד תחת ניהולו - אך עבד הייתי לאדוני אבי בעבודה קשה תמידית. אדם מבוגר במידה מסוימת כמוהו כתינוק רך: קר לו גם כששלך לא קר, מרבה הוא לחשוש ולפחד גם מדברים שבעצם אתה אינך מפחד, קשה לו לשלוט על עצמו בהרבה דברים כעולל רך, ומאות קשה לו לבטא את צעמו. אלא שהזקן שונה מהתנוק בשני דברים, אשר בעטיים קשה לו יותר מהתינוק: הראשון - שמבין הוא את הכל, אף כאשר נראה שאינו מבין מאומה, וזה קורע את הלב להזדהות עם מה שהוא מרגיש. השני - שבעוד

שלתינוק יש את התמיכה של הוריו לידו, המוכנים ברוב האהבתם עליו לכל טרחה עבורו, לזקן את זה. מלבד כל העמל הפיזי עם אבא, היה פעיל גם במישור הנפשי, לכבד אותו, להראות לו כי לא פגה הערכתי כלפיו כלל, לבקש ממנו 'טובות' כהנה וכהנה, למען יחוש עצמו בעל ערך. היו רגיעים אחד שחבתי לו אולי הגיע הרגע להיערז